

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamezne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Srenjskim zastopom v resni preudarek.

Zdaj, ko je deželni zbor prenehal, in preden
se zopet snide, je za srenje silno važen
čas. Prenaredba srenjske postave je neobhodno
treba, — to spoznajo vsi pametni ljudje, in pre-
naredila se bo; vprašanje je le, ali bo prenaredba
kmečkim srenjam na korist ali ne? Kako da bi
se prenaredila, gredó zdaj vsled sklepa dež. zbora
v 20. seji vprašanja do političnih gospodk, do
okrajnih in nekterih srenjskih zastopov, ali se
skladajo s tem, kar je bil predložil dež. odbor in
priporočil odbor za srenjske zadeve v dež. zboru?

Niti od političnih gospodk, niti od večine
okrajnih zastopov ni kaj posebnega pričakovati.
Politične gospodke bodo tako odgovorile, kakor
vlada hoče, in se njim bolj prilega; večina okraj-
nih zastopov pa tudi ne bo zatajila tega, kar je
predlagal odbor za srenjske zadeve, kar je pa k
sreči zbornica z večino glasov za zdaj zavrgla.
Ktere so pa tiste privilegirane srenje vsacega
okraja, katerim se ima ta reč v pretres podati, ne
vemo; menda bodo le tiste, o katerih se že popred
ve, da bodo v smislu vlade odgovorile.

To pa ne bi bilo dobro; zatorej prav pri-
jazno opominjamo vse slovenske srenje: Ne dajte,
da vam drugi juho zasolijo! Sami se
oglasite in povejte brez ovinkov, kako
naj bodo srenje uravnane, da bode
boljše kakor je bilo dozdaj!

Poglavitna stvar, okoli ktere se vse suče, je
krajna policija, to je: skrb za varnost ljudi
in imetka, ktera se je po srenjski postavi od dne
2. maja 1864 (§. 24. 2.) srenjam v samostalno
alj lastno področje izročila. V 10 letih se je po-
kazalo, da to ne gre. Potepinstvo, tihotapstvo,
tatinstvo in roparstvo razširilo se je po srenjah na
kmetih tako, da si nihčér več življenja in svojega
premoženja ni svest. Strmé spoznajo to vsi pa-
metni ljudje, ljudstvo pa vzdihuje po pomoči.

Kmet župan ne more nič storiti; zadovo-

ljen je, če mu potepuhi rdečega petelina na streho
ne poženejo. Gorjé njemu, če se hudobnežem za-
meri, življenja si ni več svest! — Kdo bi torej
naj pomagal? Le politična gospodka za-
more strahovati hudobneže in varovati javni red.
To je v dež. zboru izrekel mož, kteremu se oči-
tati ne more, da bi ne bil prijatelj srenjske sa-
mouprave alj avtonomije, namreč dež. glavar Kai-
serfeld sam. „Ugovarjati moram temu“, — je
rekel — „da bi skrb za javno varnost v oni meri
srenjam pripadala, v kterež hoče vlada srenjam
to vrinuti. Srenje imajo dolžnost pripomagati
k temu, da se javna varnost ohrani, toda po več-
jem skrbeti za javno varnost, ter uravnati vse,
kar je za to neobhodno potrebno, je vladina
dolžnost, kajti je vlada čuvalka javnega miru,
a ne srenja!“

Deželni glavar se v tem popolnoma strinja
z g. Hermanom, ter oba poudarjata: 1. da ne
morejo srenje same in tudi dolžne niso oskrbovati
krajno policijo; 2. da je to dolžnost državne ob-
lasti, od ktere ljudstvo za velike davščine po vsej
pravici varnost življenja in imetka tirja; 3. sta
oba za to, da se manjši okraji napravijo, go-
spodka zopet med ljudstvo preloži, kar je za
urno izvrševanje policije neobhodno potrebno, kajti
če tatovi vedó, da je gospodka 4—6 ur dalje v
mestu, so celó brez skrbi, ker imajo za tiste, ki
bi se jim drznili ustavljeni, revolverjev in nožev
pri sebi. —

Pa prav to je največi spodtikič, da bi se
politične gospodke, ki so se pred 4 leti še le or-
ganizirale, zopet prenaredile in v manjše okraje
sredi ljudstva razdelile. Toda zgoditi se bo to
vendar moralo, ker je podlaga te organizacije celó
slaba in napčna. Čujmo zopet glas deželnega
glavarja, žl. Kaiserfelda, v tem. „Srenjam“
— je govoril v 20. seji — „mora se izvrševanje
njih dolžnosti s tem zlajšati, da se politične
gospodke bolj primerno osnujejo. Nekteri mislijo,
da je zdaj še prerano, politične oblastnije in njih

osnovo prenamejati, ker je še le l. 1868 postava bila dana, kako pol. gosposke osnovati. Osnova se je sicer res še le leta 1869 zvršila, toda na kar se je pri tej osnovi mislilo, se ni izpolnilo. Mislilo se je na to, da bodo srenje in drugi zastopi velik del onih poslov, ktere so poprej politične gosposke opravljale, lahko zvrševali, da se jim celó še več poslov prepustiti zamore. Vse to se pa ni izpolnilo! — Nekteri tudi mislijo, da navstane velik hrup, ako se osnova pol. oblastnj zopet prename. Toda vsak dan se bolj kaže, da je ta osnova nedostatna (ungenügend), kar spričuje tudi vladino početje, kajti ni še 2 leti, kar se je okrajno glavarstvo v Licenu v dva okraja razdeliti moralo, in ravno zdaj se hoče tudi celjsko okr. glavarstvo razdeliti. Hrup in nestanovitnost službe zaradi tega ni navstala in navstati tudi ne more, ako se tudi v prihodnjih v posamesnih slučajih ozir jemlje na potrebe, ter se enake premembe tudi pri drugih okr. glavarstvih godijo.“ —

Odbor za srenjske zadeve je pa, kakor smo zadnjič natanko razložili, za policijske in tudi druge zadeve, kterim srenje — po mislih teh teoretikov — niso kos, predlagal posilno zloženje več srenj v „upravno srenjo“ (Verwaltungsgemeinde), ktere zastopniki bi bili predstojniki dotičnih zloženih srenj in še nekteri drugi izmed odbornikov, vlada bi pa tem srenjam dala uradnikov. V imenu vlade je temu pritrjeval dež. predsednik, žl. Kütbeck. Po pravici je pa zoper to novo oblast ugovarjal dež. glavar, dr. Kaiserfeld, rekoč: „Upravne srenje bile bi naravno nasprotno samoupravi, ne bile bi druga, kakor vladi povoljna naprava, za srenje pa silno draga stvar.“ — Po naših mislih bi prav „upravne srenje“ tudi za našo narodnost in politično svobodo silno nevarne bile, kajti uradnik bi župane v rokah imel in politiko sukal po svoji, t. j. vladini volji.

Če se torej taka dva zvedenca, kakor sta deželni glavar, dr. Kaiserfeld, in g. Herman, v poglavitnih rečeh zastran prename srenjske postave in javne uprave skladata, je naravno dolžnost vseh srenj, da podpirajo — in to v svojo največo korist — blage namene teh gospodov. Naj še v pojasnjenje dostavimo, da bi naj po g. Hermanovem predlogu nove okrajne gosposke vsa oblast: politično, sodnijsko in davkarsko v rokah imele. Tako bi kmet lahko opravil vse, karkoli ima pri gosposki opraviti, v enem dnevu, na enem mestu in — za polovico bolj cenó kakor zdaj, ker bi gosposka morala tudi vse to storiti, kar je zdaj treba za novo plačilo pri notarju napravljati dati.

Ker je torej korist te osnove za kmečke srenje tako očitna, povzdignemo glas in opominjamo srenjske zastope, da se oglasite in v pravem času v peticijah do dež. odbora svoje želje in tirjatve na znanje daste. Če se pa zdaj ne ganete, se tudi pritoževati ne boste mogli, ako

se srenjske postave brez vas spremenijo tako, da ne bo boljše, ampak v mnogem oziru še slabše za vas! — Berite in premislite prav dobro, kar smo vam danas in v prejšnjem listu gledé srenjskih zadev obširno povedali. — Prihodnjič vam pa podamo načrt prošnje do dež. odbora za porabo.

Prvo desetletje „Matice slovenske.“

Z najvišim sklepom od dné 4. svečana 1864 je bila „Matica“ dovoljena ter je stopila v življenje. Letos torej slavi desetletnico svojega obstanka. Naj torej v spomin posnamemo poglavitne stvari iz poročila, ki je izdelano za občni zbor 4. marejja t. l.

„Matica“ šteje 5 častnih in nad 2300 drugih udov, med temi nad 400 ustanovnikov. V zvezi stoji s 32 učenjskimi društvi in ima po vseh slovenskih krajih nad 100 poverjenikov. Imela je 8 občnih zborov in 29 odborovih sej. Nje premoženje naraslo je nad 61.000 gld. 500 gld. in več so „Matice“ darovali: Dr. Lovro Toman 10.000 gld., Mat. Debeljak 8243 gld., Ljubljanska hranilnica 3000 gld., dekan Jož. Rozman iz Konjic 1000 gld., Dijakovski škof Strossmayer 1000 gld., Fid. Trpine in baron Cojz vsak po 500 gld. — G. Pet. Kozler poklonil ji je 707 zemljevidov slovenskih pokrajin in 470 krajnih imenikov, kar je vse nad 700 gld. vredno; pokojni dr. Toman pa ploščo za diplome, ktere dobi proti primernemu povračilu vsak ud, ki jih želi.

Potrošila je „Matica“ do zdaj 34.500 gld. za izdavanje znanstvenih knjig in zemljevidov do lepe številke 31.

Za leto 1873 dobijo udje: „Letopis“ za 1872. in 1873. leto, in „Slovanstva“ I. del. — „Letopis“ obsega 29³/₄ tiskanih pol ter ima v prvem delu obširno poročilo o Matičinem delovanju od 1. sept. 1871 do 1. julija 1873. in imenik udov; potem življenjepisne črtice umrlih odličnih matičarjev: Bl. Potočnika, dr. Mat. Preloga, Jan. Zalokarja in A. barona Cojza. — Drugi del pri naša zanimive spise zgodovinskega, prirodopisnega in lepoznanškega zapopadka. Dodana je slika barona A. Cojza. — „Slovanstvo“ (22¹/₂ pôle) popisuje v I. delu, ki zdaj na svetlo pride, Jugoslovane: Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare. Priložena sta podučni knigi dva narodopisna zemljevida, narisana od g. profesorja Pleteršnika.

Matična knjižnica šteje nad 2000 ruskih, slovenskih, českkih in hrvatsko-srbskih knjig.

Smrt je vzela „Matice“ mnogo najodličnejših členov: Dr. Lovro Tomana, početnika in prvega predsednika „Matice“; dobrotnika Mat. Debeljaka; večletnega podpredsednika, stolnega prošta v Ljubljani, Ant. Kosa; neutrudljivega, za „Matico“ neizmerno zaslužnega odbornika in tajnika Ant. Lésarja; odbornika barona A.